

Coleophora gnaphalii

grovfjällig hedblomstersäckmal

Fjärilar

STARKT HOTAD (EN)
B1ab(ii,iii,iv)c(iv)+2ab(ii,iii,iv)c(iv)

Klass Insecta (egentliga insekter), Ordning Lepidoptera (fjärilar), Familj Coleophoridae (säckmalar), *Coleophora gnaphalii* Zeller, 1839.

Beskrivning. En relativt liten säckmal med vingbredden 9–12 mm, honan normalt lite större än hanen. För blotta ögat verkar den dystert gråbrun med en ljus framkant, men framvingeytan är beströdd med mörkt brungrå fjäll av olika schatteringar på en ljus brunaktig grund. Oftast saknas längslinjer förutom framkantslinjen, som blir bredare utåt men smalnar igen mot spetsen, som den når. Bakvingarna är kontrastrikt ljusare än framvingarna. Arten kan lätt förväxlas med några andra små säckmalar. Arten är avbildad av Biesenbaum & Wolf (1999).

Utbredning och status. Grovfjällig hedblomstersäckmal har anmälts från ett tiotal länder i Centraleuropa, dock med östlig tyngdpunkt. I Danmark är den rapporterad från ett halvdussin distrikt, i första hand från sydväst men den är även känd från Bornholm. I Sverige har arten sin nordgräns och den är bara funnen i tre landskap, Skåne, Blekinge och Gotland. Fyndet från Gotland är mycket gammalt och så vitt bekant föreligger inga sentida fynd därifrån. Arten är känd från Skåne sedan gammalt, där den i första hand påträffas i den östra halvan. Dess status kan inte säkert värderas i dagens läge, men rent allmänt försvinner allt mer av den extrema sandheden i vårt land, så en svag nedgång kan nog befaras. Ett sentida exempel på hur det kan gå med en lokal finner vi i Maglehem 6 km nordost om Brösarp. I slutet av 1990-talet förekom hedblomstersäckmal och flera andra mycket ovanliga arter ganska rikligt på en ruderatmark ett par hundra meter norr om Blåherremöllan. Tyvärr har lokalen spolierats genom intensivt färbete.

Ekologi. Arten förekommer på torra sandfält, i grus- och sandtag och liknande där värdväxten hedblomster *Helichrysum arenarium* växer. Från Centraleuropa anges även kattfot *Antennaria spp.* och noppor *Gnaphalium spp.* som värdväxter. Den unga larven minerar på hösten i blad av hedblomster och borrar sig ofta in i unga stjälkar. På våren därefter lever den i en svagt böjd, gulbrun rörsäck, som är filthårig och gjord av bladdelar. Fjärilen kläcks i juli och flyger en bra bit in i augusti.

Hot. De områden som hedblomstersäckmalen bebor kan utsättas för exploatering, vägdragning, tallplantering och annan påverkan. Igenväxning är också ett hot.

Åtgärder. Kända lokaler bör skonas från kraftig negativ påverkan, i synnerhet som fjärilen lever på den i Skåne län fridlysta växten hedblomster.

Litteratur

Benander, P. 1939. Die Coleophoriden Schwedens. *Opuscula ent.* Band IV, Häft. 1–2: 30–110.

Biesenbaum, W. & Wolf, H. van der 1999. *Die Lepidopterenfauna der Rheinlande und Westfalens.* Band 7. Familie: Coleophoridae Hübner [1825]. Leverkusen.